

5. לגלות את השונות במעגל החיים הכיתתי כיתה א'

מפתח הלב מתוך אמונה

חשיבות הביטוי הייחודי

"הספרות ציורה וחיטובה עומדים להוציא אל הפועל את כל המושגים הרוחניים, המוטבעים בעומק הנפש האנושית, וכל זמן שחסר גם שרטוט אחד הגנוז בעומק הנפש שלא יצא אל הפועל, עוד יש חובה על עבודת האמנות להוציאו" (הרב קוק "עולת ראייה").

המגבלות בביטוי הייחודי

חיוו של האדם המאמין נעים בין שני קטבים...

מצד אחד נשמתו הייחודית, שכמותה אין עוד בעולם, הרצונות והכישרונות אותם הוא מחויב לטפח בכדי לממש את התפקיד הייחודי שיעד לו הבורא יתברך כפי שנאמר במסכת סנהדרין (פרק ד' משנה ה'): "... לְפִיכֶם לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד לְוָחַד לְוָחַד: בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם".

אל מול כל אלה ניצבת המחויבות למסגרת ההלכתית התוחמת את גבולות הגזרה בה עלינו לפעול הן כלפי שמיא – "... מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד..." (ברכות ח' ע"א) והן כלפי הזולת המעוניין אף הוא במיצוי יכולותיו וכישרונותיו. זכותי וחובתי במימוש עצמי לא תוכל לבוא על חשבון האחר כפי שמסיימת המשנה אותה הזכרנו לעיל: "לְפִיכֶם נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלִ מְדָה, שֶׁ כָּל הַמָּא בְּדִ נֶפֶשׁ אַחַת מִי שְׂרָאֵל מְעַלָּה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלּוּ אֶבֶד עוֹלָם מְלֵא; וְכָל הַמְּקִיָּם (מְצִיל) נֶפֶשׁ אַחַת מִי שְׂרָאֵל מְעַלָּה עָלָיו הַכֶּת וּבִ כְּאִלּוּקִים עוֹלָם מְלֵא".

חג החנוכה

חג החנוכה העומד במרכזו של חודש זה מזמין אותנו לגלות את סוד צירוף הקצוות הללו שבמבט ראשון נראים כה הפוכים. "יפיותו של יפתי הא באהלי שם" נאמר במסכת מגילה דף ט' ע"ב. את שאיפתם של המתיוונים שהלכו שבי אחרי יפיתו של יפת, אחרי ערכי השוויון והיפוי היוונים אנו נקראים להכניס אל אוהלו של שם. אותו אוהל הבוחן, מגביל ובעצם שומר כל כוח טוב על-פי ערכי התורה. גם הרב קוק מזהיר בהמשך: "זעזועי הנפש מצד רגשי האהבה הטבעית, שנוטלת חלק גדול במציאות, במוסר ובחיים, הם ראויים להתפרש על ידי הספרות בכל הצדדים שבהם היא מוציאה אל הפועל את הגנוזות, אבל רק בשמירה היותר מעולה מנטייה לצד השיכרון שיש באלה הרגשות, שמהפך אותם מטהרה טבעית לטומאה מנוולת".

גבורה ושונות

לצד השאיפה האנושית להיות כפי שיטתם של בית הלל במצות הדלקת נרות החנוכה "מוסיף והולך" אנו נדרשים לבקר את עצמנו ולהצטמצם לאור דבריו של שלמה המלך במשלי (ו' כ"ג) "כִּי נֵר מְצֹה וְתוֹרָה אֹר". גם אם במבט ראשון נראה כי ההגבלה ממעטת מכוח הגדילה והיצירה חז"ל מגלים לנו בדרשתם על לוחות הברית "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" (אבות ו', ב'). אין אנו יכולים לגלות את האור האמיתי הגנוז בתוכנו אלא לאורם של הערכים האלוקיים המשמרים אותנו מפני הצמצום הגדול מכולם – הנפילה במלכודות היצר – הקנאה, התאוה והכבוד. מידת הגבורה בה זכו המכבים תהווה עבורנו את ההשראה להיות מחד "כמעין המתגבר" של מימוש והעצמה עצמית תוך כדי הידיעה כי הגיבור האמיתי הוא "הכובש את יצרו" (אבות ד', א') – היכולת לשים גבולות לכוחות היצירה – יצר שלי אל מול המחויבות למוסר התורה וכחלק מכך גם לצורכי הזולת.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

5. מה להחליט? זאת השאלה! כיתה ב'

מפתח הלב מתוך אמונה

קבלת החלטות בגבורה

שיעור זה עוסק בקבלת החלטות. קבלת החלטות נדרשת בנקודה שהאדם נמצא בצומת ולפניו עומדות שתי אפשרויות בחירה. הקב"ה נתן לכל אחד מאיתנו בחירה חופשית ועלינו החובה "ובחרת בחיים".

פעמים רבות לא קל לבחור, האדם מעדיף לא להחליט או שאחרים יחליטו בשבילו. הבחירה דורשת ממנו גם לוותר על משהו שאולי הוא רוצה גם בו. ויתור כזה דורש גבורה.

לפעמים החברה מצפה ממנו לקבל החלטה מסוימת המנוגדת לאני מאמין שלו. נדרשת עמידה בגבורה אל מול הלחץ בעת קבלת ההחלטה.

בחג החנוכה היהודים שהצטרפו למרד המכבים עשו את בחירתם מתוך גבורה גדולה. גבורה של סיכון חיים. גבורה של ויתור על חיי נוחות. גבורה שהייתה כרוכה לעיתים בעזיבת הבית. גבורה של עמידה מול לחץ היוונים והמתיוונים.

על פי נקבל ההחלטות

בספר דברים פרק ל', ט"ו כתוב: **"רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַפְּטוֹת וְאֶת הָרָע."**

בפני האדם נמצאות שתי אפשרויות הבחירה. הבחירה בטוב היא גם הבחירה בחיים למרות שלפעמים האדם לא מבין שכך הם פני הדברים.

"אֲשֶׁר אֲנִי מְצוֹךְ הַיּוֹם, לְאֵהָבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו, וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְקִחְקָתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּית וְרַבִּית וּבְרַכָּךְ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ " (שם, ט"ז).

הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו לבחור בבחירה שבזכותה נזכה לחיים ולברכה. יחד עם זאת היצר הרע עלול להסית אותנו מדרך החיים. **"וְאִם יִפְנֶה לְבַבְךָ וְלֹא תִשְׁמַע "** (שם, י"ז)...

החשש הזה קיים. לאדם יש בחירה חופשית האם להיכנע ליצרו או להתגבר ולבחור בטוב. משימתו היא לקיים את מצוות ה'. **"וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתָּה וְזָרְעֶךָ "** (שם, י"ט).

ההשלכות של הבחירה אינן רק על המיידי והעכשווי. לבחירה יש משמעות גם לעתיד וגם על הדורות הבאים.

מגבלות האדם בקבלת החלטות האדם צריך שהוא מוגבל ביכולת קבלת ההחלטות. הוא צריך לעשות את המקסימום אך בסופו של דבר הקדוש ברוך הוא מוביל את העולם כפי דרכו. האדם נדרש להחליט, אך הגבורה היא גם להבין את המגבלות של הכוח והידיעה שלי. כפי שאומר הקדוש ברוך הוא לאיוב: **"אִיפֹה הִיִּית בְּיַסְדֵי אֶרֶץ; הִגַּד אִם יִדְעֶת בִּינָה "** (איוב ל"ח, ד').

קבלת החלטות והסביבון

חשוב להדגיש! קבלת ההחלטות אינה סביבון. המזל אינו קובע את החיים שלנו. חז"ל קבעו ש"אין מזל לישראל" (שבת קנ"ו ע"א). לעם ישראל יש יכולת לשלוט במזל על ידי בחירתו הטובה.

גם הידיעה אותה הזכרנו קודם בדבר מגבלות האדם אינה משחררת אותו מקבלת החלטות אמיצה ועצמאית. האחריות מוטלת על האדם לבחור ולא לברוח. האדם יעשה את המיטב בבחירתו לאור שיקולי אמת והקדוש ברוך הוא יסייע ויצליח בידו.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

5. לגלות את השונות כיתה ג'

מפתח הלב מתוך אמונה

חשיבות הביטוי הייחודי

"הספרות ציורה וחיטובה עומדים להוציא אל הפועל את כל המושגים הרוחניים, המוטבעים בעומק הנפש האנושית, וכל זמן שחסר גם שרטוט אחד הגנוז בעומק הנפש שלא יצא אל הפועל, עוד יש חובה על עבודת האמונות להוציאו" (הרב קוק "עולת ראייה").

המנבלות בביטוי הייחודי

חיוו של האדם המאמין נעים בין שני קטבים... מצד אחד נשמתו הייחודית, שכמותה אין עוד בעולם, הרצונות והכישרונות אותם הוא מחויב לטפח בכדי לממש את התפקיד הייחודי שייעד לו הבורא יתברך כפי שנאמר במסכת סנהדרין (פרק ד' משנה ה'): "... לְפִיכָּךְ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לִזְמַן: בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם".

אל מול כל אלה ניצבת המחויבות למסגרת ההלכתית התוחמת את גבולות הגזרה בה עלינו לפעול הן כלפי שמיא – – "... מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד..." (ברכות ח' ע"א) והן כלפי הזולת המעוניין אף הוא במיצוי יכולותיו וכישרונותיו. זכותי וחובתי במימוש עצמי לא תוכל לבוא על חשבון האחר כפי שאומרת המשנה אותה הזכרנו לעיל. "לְפִיכָּךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמְדָּהּ, שְׂכָל הַמְאֵבֵד נֶפֶשׁ אַחַת מִי שְׂרָאֵל מְעַלָּה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלּוּ אֵיבֵד עוֹלָם מְאֵל; וְכָל הַמְקִיִּים (מְצִיל) נֶפֶשׁ אַחַת מִי שְׂרָאֵל מְעַלָּה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלּוּקִים עוֹלָם מְאֵל".

חג החנוכה

חג החנוכה העומד במרכזו של חודש זה מזמין אותנו לגלות את סוד צירוף הקצוות הללו שבמבט ראשון נראים כה הפוכים. "יְפִיתוּ שֵׁל יִתָּהּ בְּאֵהֲלֵי שֵׁם" נאמר במסכת מגילה דף ט' ע"ב. את שאיפתם של המתיוונים שהלכו שבי אחרי יפיפיתו של יפת, אחרי ערכי השוויון והיופי היוונים אנו נקראים להכניס אל אוהלו של שם. אותו אוהל הבוחן, מגביל ובעצם שומר כל כוח טוב ע"פ ערכי התורה. גם הרב קוק מזהיר בהמשך: "זעזועי הנפש מצד רגשי האהבה הטבעית, שנוטלת חלק גדול במציאות, במוסר ובחיים, הם ראויים להתפרש על ידי הספרות בכל הצדדים שבהם היא מוציאה אל הפועל את הגנוזות, אבל רק בשמירה היותר מעולה מנטייה לצד השיכרון שיש באלה הרגשות, שמהפך אותם מטהרה טבעית לטומאה מנוולת".

גבורה ושונות

לצד השאיפה האנושית להיות כפי שיטתם של בית הלל במצות הדלקת נרות החנוכה "מוסיף והולך" אנו נדרשים לבקר את עצמנו ולהצטמצם לאור דבריו של שלמה המלך במשלי (ו'), "כ"ג) "כִּי נִרְמָצָה וְתוֹרָה אִוֵּר" – גם אם במבט ראשון נראה כי ההגבלה ממעטת מכוח הגדילה והיצירה חז"ל מגלים לנו בדרשתם על לחות הברית "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" (אבות ו', ב') אין אנו יכולים לגלות את האור האמיתי הגנוז בתוכנו אלא לאורם של הערכים האלוקיים המשמרים אותנו מפני הצמצום הגדול מכולם – הנפילה במלכודות היצר – הקנאה, התאוה והכבוד.

מידת הגבורה בה זכו המכבים תהווה עבורנו את ההשראה להיות מחד "כמעין המתגבר" של מימוש והעצמה עצמית תוך כדי הידיעה כי הגיבור האמיתי הוא "...הכובש את יצרו" (אבות ד', א') – היכולת לשים גבולות לכוחות היצירה-יצר שלי אל מול המחויבות למוסר התורה וכחלק מכך גם לצורכי הזולת.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>